

Piotr Radzewicz*

Opinia prawna dotycząca znaczenia prawnego stwierdzenia przez Sąd Najwyższy ważności wyboru Prezydenta RP•

Legal Opinion on the Legal Significance of the Supreme Court’s Resolution Confirming the Validity of the Election of the President of the Republic of Poland

This analysis examines the legal nature and consequences of the Supreme Court’s resolution confirming the validity of the election of the President of the Republic of Poland. The opinion addresses the issue of the timeframe within which the Supreme Court must adopt the resolution and the legal implications of its failure to do so before the expiry of the outgoing President’s term of office. The analysis concludes that the Supreme Court’s resolution constitutes a mandatory stage of the electoral procedure and, at the same time, a necessary precondition for the President of the Republic of Poland to assume office. The resolution should be published in the Journal of Laws (*Dziennik Ustaw*).

Keywords: Electoral Code, Constitution of the Republic of Poland, President of the Republic of Poland, Supreme Court, presidential elections

---

Przedmiotem analizy są charakter prawny i skutki uchwały Sądu Najwyższego w sprawie stwierdzenia ważności wyboru Prezydenta RP. W opinii poruszono problematykę terminu podjęcia uchwały przez Sąd Najwyższy i konsekwencji jej niepodjęcia przed upływem kadencji ustępującego Prezydenta RP. Konkluzją rozważań jest stanowisko, że uchwała Sądu Najwyższego to obligatoryjny etap postępowania wyborczego i zarazem warunek konieczny objęcia urzędu przez Prezydenta RP. Uchwała powinna zostać ogłoszona w Dzienniku Ustaw.

Słowa kluczowe: Kodeks wyborczy, Konstytucja RP, Prezydent RP, Sąd Najwyższy, wybory Prezydenta RP

---

* **Dr hab. Piotr Radzewicz, prof. PW**

Politechnika Warszawska, Wydział Administracji i Nauk Społecznych, Polska
Warsaw University of Technology, Faculty of Administration and Social Sciences, Poland
Biuro Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji Kancelarii Sejmu
piotr.radzewicz@pw.edu.pl, <https://orcid.org/0000-0001-5709-5715>

• Opinia prawna została sporządzona 5 stycznia 2025 r. [przyj. red.].

I. Tezy opinii

1. Uchwała Sądu Najwyższego [dalej także: SN] w sprawie stwierdzenia ważności wyboru Prezydenta RP, o której mowa w art. 129 ust. 1 Konstytucji RP¹, jest jednym z elementów postępowania wyborczego.

2. Sąd Najwyższy ma obowiązek podjąć uchwałę w sprawie stwierdzenia ważności wyboru Prezydenta RP w terminie określonym w Kodeksie wyborczym². Niedochowanie tego terminu nie zwalnia Sądu Najwyższego z konstytucyjnego obowiązku podjęcia uchwały.

3. Uchwała Sądu Najwyższego w sprawie stwierdzenia ważności wyboru Prezydenta RP powinna zostać podjęta przez Sąd Najwyższy i ogłoszona w Dzienniku Ustaw przed objęciem urzędu przez nowo wybranego Prezydenta RP.

4. Stwierdzenie przez Sąd Najwyższy ważności wyboru Prezydenta RP jest warunkiem koniecznym objęcia przez niego urzędu.

5. Niepodjęcie przez Sąd Najwyższy uchwały stwierdzającej ważność wyboru Prezydenta RP przed upływem kadencji ustępującego Prezydenta RP bądź nieogłoszenie tej uchwały w tym terminie w Dzienniku Ustaw będzie prowadziło do przerwania ciągłości funkcjonowania urzędu prezydenckiego. Konstytucja RP nie przewiduje w tym wypadku możliwości zastępczego wykonywania obowiązków Prezydenta RP przez Marszałka Sejmu.

II. Analiza prawna

1. Przedmiotem niniejszej opinii prawnej jest odpowiedź na pytanie: „Czy stwierdzenie przez Sąd Najwyższy, na podstawie art. 129 ust. 1 Konstytucji RP, ważności wyboru Prezydenta RP stanowi warunek objęcia przez niego urzędu?”.

2. W polskim systemie konstytucyjnym przyjęto zasadę sądowej kontroli ważności wyboru Prezydenta RP. W czynnościach kontrolnych nie biorą udziału inne niż sądy organy władzy publicznej, w szczególności Państwowa Komisja Wyborcza [dalej: PKW] ani Zgromadzenie Narodowe³. W piśmiennictwie podkreśla się uniwersalny charakter sądowej kompetencji do stwierdzania ważności wyborów, która odnosi się do wyborów nie tylko prezydenckich (art. 129 ust. 1 Konstytucji RP), lecz także parlamentarnych (art. 101 ust. 1 Konstytucji RP) oraz referendum ogólnokrajowego i referendum zatwierdzającego zmianę Konstytucji RP (art. 125 ust. 4

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. nr 78, poz. 483, ze zm. [dalej: Konstytucja RP].

² Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy, tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 2408, ze zm. [dalej: Kodeks wyborczy].

³ Zgromadzenie Narodowe rozstrzygało o ważności wyboru Prezydenta RP w latach 1990–1995. W pełni sądowy system weryfikacji ważności wyborów prezydenckich ustanowiono wraz z wejściem w życie Ustawy z dnia 30 czerwca 1995 r. o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. nr 95, poz. 472.

Konstytucji RP)⁴. Jak wskazuje Walerian Sanetra, „Konstytucja RP przesądza bezpośrednio o tym, że wybory do Sejmu i Senatu, wybór Prezydenta Rzeczypospolitej oraz referendum wymagają osobnego aktu stwierdzającego ich ważność [...]”⁵.

Organem powołanym do decydowania o ważności wyboru Prezydenta RP jest Sąd Najwyższy. Dotyczy to obu przewidzianych w art. 129 Konstytucji RP procedur – stwierdzenia ważności wyboru *sensu stricto* (ust. 1) i rozstrzygnięcia o protestach wyborczych (ust. 2). Wynika z tego, że, po pierwsze, kompetencje do orzekania o ważności wyboru przyznano wyłącznie Sądowi Najwyższemu i ustawodawca zwykły nie może ich przenieść na żaden inny podmiot⁶, po drugie zaś – Sąd Najwyższy ma obowiązek rozstrzygnąć z urzędu kwestię ważności wyboru Prezydenta RP, niezależnie od tego, czy wybór ten oprotestowano w rozumieniu, które pojęciu protestu nadały art. 129 ust. 2 Konstytucji RP i uszczegóławiające tę regulację przepisy Kodeksu wyborczego⁷.

Stwierdzając ważność wyboru Prezydenta RP, Sąd Najwyższy pełni funkcję nietypową z perspektywy swoich podstawowych zadań ustrojowych. Nie jest to bowiem ani wymierzanie sprawiedliwości (art. 175 ust. 1 Konstytucji RP), ani nadzór judykacyjny (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Przyjmuje się, że rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy zagadnień wyborczych należy do jego „innych czynności” określonych w Konstytucji RP i ustawach (art. 183 ust. 2 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 324 Kodeksu wyborczego Sąd Najwyższy rozstrzyga o ważności wyboru Prezydenta RP na podstawie sprawozdania z wyborów przedstawionego przez PKW oraz po rozpoznaniu protestów wyborczych (§ 1). W tym celu podejmuje specjalną uchwałę. Przepisy obligują go do orzeczenia o ważności wyboru w ciągu 30 dni od dnia podania wyników

⁴ L. Garlicki, uwagi do art. 101, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, t. 1, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1999, s. 2. Podobnie *vide* np. Ł. Buczkowski, *Stwierdzenie ważności wyborów parlamentarnych i prezydenckich na gruncie kodeksu wyborczego*, [w:] *Kodeks wyborczy. Wstępna ocena*, red. K. Skotnicki, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2011, s. 207 i n.; R. Balicki, *Weryfikacja ważności wyborów ogólnokrajowych w Polsce*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2021, nr 4, s. 255 i n.; G. Kuca, *Zasada podziału władzy w Konstytucji RP z 1997 roku*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2014, s. 306 i n.; S. Bożyk, *Konstytucyjne zasady wyboru Prezydenta RP*, [w:] *Konstytucja, wybory, parlament. Studia ofiarowane Zdzisławowi Jaroszowi*, red. L. Garlicki, Liber, Warszawa 2000, s. 35.

⁵ W. Sanetra, *Ważność wyborów w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Sądowy” 2012, nr 7–8, s. 10.

⁶ Wskazanie w przepisach Konstytucji RP Sądu Najwyższego jako organu wyposażonego w określone kompetencje nie przesądza wewnętrznych mechanizmów organizacyjnych ani proceduralnych orzekania przez ten sąd. Konstytucja RP pozostawia tę kwestię do rozstrzygnięcia ustawodawcy zwykłemu. *Vide* art. 176 ust. 2 Konstytucji RP i art. 26 § 1 pkt 2 Ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 622, w związku z art. 324 § 1a Kodeksu wyborczego.

⁷ Konstytucyjny obowiązek działania przez Sąd Najwyższy z urzędu podkreśla się w literaturze przedmiotu jednomyślnie. *Vide* np. P. Sarnecki, uwagi do art. 129, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, t. 1, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1999, s. 2; L. Garlicki, uwagi do art. 101..., s. 2; B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2009, s. 651; P. Czarny, uwagi do art. 129, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2023, s. 418; Ł. Buczkowski, *op. cit.*, s. 209; W. Sanetra, *op. cit.*, s. 18.

wyborów przez PKW do publicznej wiadomości (§ 2). Następnie uchwałę Sądu Najwyższego przedstawia się niezwłocznie Marszałkowi Sejmu, a także przesyła PKW i ogłasza w Dzienniku Ustaw (§ 3). Uchwała Sądu Najwyższego w sprawie ważności wyborów jest ostateczna i nie służy od niej środki odwoławcze⁸.

W nauce prawa konstytucyjnego dyskutuje się charakter terminu na wydanie przez Sąd Najwyższy uchwały w sprawie ważności wyboru Prezydenta RP. Kodeks wyborczy nie przesądza bowiem tej kwestii. W związku z tym część autorów uważa, że termin ten jest zawity i jego przekroczenie będzie równoznaczne w skutkach ze stwierdzeniem nieważności wyboru Prezydenta RP. Według Łukasza Buczkowskiego „ostateczne rozstrzygnięcie [Sądu Najwyższego – przyp. P.R.] musi nastąpić przed jego upływem [przed upływem trzydziestodniowego terminu na wydanie uchwały – przyp. P.R.]. W przeciwnym razie SN traci uprawnienie do wydania przedmiotowej uchwały. Bezskuteczny upływ terminu spowodowałby, jak się wydaje, konieczność zarządzenia ponownych wyborów prezydenckich na zasadach przewidzianych w ustawie”⁹. Zbliżony pogląd wyraża Bogusław Banaszak¹⁰.

Stanowiska te nie są przekonujące. O ile należy się zgodzić, że uchwała Sądu Najwyższego powinna zapaść przed upływem kadencji ustępującego Prezydenta RP (ewentualnie w terminach właściwych dla przypadków opróżnienia urzędu), a więc Sąd Najwyższy powinien działać bez zwłoki, uwzględniając to, że jego orzeczenie jest częścią szerszej wieloetapowej procedury (o czym jeszcze dalej), o tyle nie ma podstaw do wyłączenia kompetencji Sądu Najwyższego do stwierdzenia ważności wyboru Prezydenta RP po upływie ustawowego terminu na tę czynność. Ustawa zwykła nie może łączyć możliwości wykonania konstytucyjnego obowiązku zbadania przebiegu wyborów i stwierdzenia ich ważności przez Sąd Najwyższy z określonym przedziałem czasowym działania tego sądu pod rygorem unieważnienia całego aktu wyborczego¹¹. Dlatego ustawy termin na podjęcie przez Sąd Najwyższy uchwały

⁸ *Vide* W. Sanetra, *op. cit.*, s. 12, 18; B. Szczerkowski, uwagi do art. 129, [w:] *Konstytucja RP*, t. 2: *Komentarz do art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosek, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2016, s. 601. *Vide* też np. Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 września 2011 r., sygn. akt I OZ 721/11, LEX nr 965942, w którym sąd ten stwierdza brak swojej kompetencji do podważenia ostatecznej uchwały Sądu Najwyższego w sprawie ważności wyboru Prezydenta RP.

⁹ L. Buczkowski, *op. cit.*, s. 231.

¹⁰ *Vide* B. Banaszak, *Kodeks wyborczy. Komentarz*, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2023, Legalis, nb. 4. W odniesieniu do wyborów parlamentarnych analogiczny termin na wydanie orzeczenia przez Sąd Najwyższy Leszek Garlicki i Bogumił Naleziński traktują jako instrukcyjny – *vide* L. Garlicki, uwagi do art. 101..., s. 6; B. Naleziński, uwagi do art. 101, [w:] *Konstytucja RP*, t. 2: *Komentarz...*, s. 308.

¹¹ Termin zawity określony w ustawie ingerowałby w istotę kompetencji Sądu Najwyższego, która ma źródło w Konstytucji RP. Ustanawiałby też *de facto* dodatkową przesłankę stwierdzenia nieważności wyboru Prezydenta RP (niewydanie przez Sąd Najwyższy uchwały w terminie), czyli wkraczał w materię konstytucyjną. Jak wyjaśnił Trybunał Konstytucyjny w kontekście ustanawiania ustawowych terminów na zrealizowanie prerogatywy Prezydenta RP, „termin wykonania określonej kompetencji [...] jest jej istotnym elementem. Jego ustanowienie w przepisach rangi ustawowej [jeśli miałby on mieć charakter inny niż instrukcyjny – przyp. P.R.] nie jest tylko i wyłącznie dopuszczalnym doprecyzowaniem normy konstytucyjnej, lecz jej modyfikacją, wkraczającą w istotę prezydenckiej prerogatywy” – Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 czerwca 2012 r., sygn. akt K 18/09, OTK ZU 6A/2012, poz. 63.

w sprawie ważności wyboru Prezydenta RP, choć niezwykle istotny ustrojowo, musi mieć charakter tylko porządkowy (instrukcyjny).

Przedmiotem rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego jest „ważność wyboru” Prezydenta RP. Przedmiot ten faktycznie obejmuje „przebieg obu tur wyborczych, a także wszystkie wcześniejsze fazy postępowania wyborczego”¹². Sąd Najwyższy musi wszechstronnie zbadać uchybienia prawu wyborczemu i ocenić ich wagę z perspektywy „ważności” wyboru. Jego kontrola nie ogranicza się do samego aktu głosowania i sposobu ustalenia wyniku tego aktu¹³.

W piśmiennictwie podkreśla się, że punktem wyjścia Sądu Najwyższego jest domniemanie ważności wyboru Prezydenta RP, a więc – jak się wskazuje – „udowodnienia wymaga brak tej ważności”¹⁴. Spostrzeżenie to nie jest jednak do końca jasne. Autorzy podkreślający znaczenie domniemanie ważności wyboru nie osadzają go bowiem w szerszym kontekście teoretycznym domniemań w prawie¹⁵ ani nie wyjaśniają, jakie są podstawa prawna i skutki tej instytucji. Wydaje się, że chodzi w tym wypadku wyłącznie o domniemanie prawne o charakterze proceduralnym, które można wzruszyć w postępowaniu przed Sądem Najwyższym. W praktyce przejawia się ono w rozkładzie ciężaru dowodu, tj. udowodnienia wymaga nieważność wyboru, nie dowodzi się zaś jego ważności. Poza funkcją dowodową w postępowaniu sądowym z domniemania ważności wyboru Prezydenta RP nie wynikają natomiast żadne dalej idące konsekwencje o charakterze materialnym, w szczególności nie ma uzasadnienia teza o obowiązaniu ustrojowej zasady ważności wyboru Prezydenta RP, którą należy założyć z mocy prawa, niezależnie od rezultatu postępowania przed Sądem Najwyższym.

Terminy „wybór” i „wybory”, użyte m.in. w art. 101, art. 129 i art. 131 ust. 2 Konstytucji RP, mają różne konotacje. Zależnie od tego, jak je dookreślimy, zakres czynności podejmowanych przez Sąd Najwyższy i przedmiot jego uchwały będą inne. Co do zasady termin „wybór” można rozumieć, po pierwsze, jako pewien uporządkowany proces, tj. zespół następujących po sobie doniosłych prawnie czynności konwencjonalnych, które mają na celu wyłonienie piastuna organu władzy publicznej i powierzenie mu przewidzianych przez prawo kompetencji. Po drugie, „wybór” oznacza także sam wynik wspomnianego wcześniej procesu, a więc wynik wyrażenia woli

¹² P. Sarnecki, uwagi do art. 129..., s. 1.

¹³ Zgodnie z zachowującą aktualność Uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 1995 r., sygn. akt III SW 1102/95, OSNP 1996, nr 1, poz. 1, „jedynie wiarygodny, udokumentowany i sprawdzalny wpływ naruszeń prawa na wynik wyborów daje podstawę do ich unieważnienia”. Podobnie *vide* uchwały Sądu Najwyższego z dnia: 6 listopada 2000 r., sygn. akt III SW 87/00, OSNP 2000, nr 3, poz. 85; 3 sierpnia 2010 r., sygn. akt III SW 370/10, OSNP 2011, nr 3–4, poz. 4.

¹⁴ L. Garlicki, uwagi do art. 101..., s. 4; podobnie B. Naleziński, *op. cit.*, s. 307. *Vide* też, już ściśle w odniesieniu do wyboru Prezydenta RP, analogiczne stanowiska w Ł. Buczkowski, *op. cit.*, s. 210; W. Sannet, *op. cit.*, s. 18, 20; P. Czarny, uwagi do art. 129..., s. 419.

¹⁵ *Vide* na ten temat np. J. Wróblewski, *Domniemania w prawie – problematyka teoretyczna*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 1973, t. 10, s. 8 i n.; J. Nowacki, *Domniemania prawne*, Uniwersytet Śląski, Katowice 1976, s. 7 i n.; T. Gizbert-Studnicki, *Znaczenie terminu „domniemanie prawne” w języku prawnym i prawniczym*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1974, nr 1, s. 101; L. Morawski, *Domniemania a dowody prawnicze*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń 1981, s. 5, 39.

przez wyborców. W każdym przypadku terminy „wybór” i „wybory” będą oznaczały określoną sekwencję tak bądź inaczej pojmowanych doniosłych prawnie czynności konwencjonalnych, których źródłem są normy prawa konstytucyjnego¹⁶.

W odniesieniu do terminu „wybór Prezydenta RP”, analizowanego w niniejszej opinii, należy przyjąć, że chodzi o czynność prawną polegającą na wyłonieniu w wyniku wieloetapowej procedury wyborczej piastuna konstytucyjnego organu państwa – Prezydenta RP. Tak rozumiany „wybór” może być ważny bądź nieważny, co definitywnie stwierdza Sąd Najwyższy w stosownej procedurze, po przeprowadzeniu postępowania dowodowego. „Wybór Prezydenta RP”, o którym mowa w art. 129 ust. 1 i art. 131 ust. 2 pkt 3 Konstytucji RP, to zatem nie to samo, co objęcie tego urzędu lub jego sprawowanie. Te ostatnie Konstytucja RP uzależnia od złożenia ślubowania przed Zgromadzeniem Narodowym (art. 130). Co istotne, nieważność wyboru Prezydenta RP orzeka się w sądowej fazie procedury wyborczej. Stwierdzenie tej nieważności dotyczy czynności, które są aktem sprawowania władzy zwierzchniej przez Naród (*vide* art. 4 Konstytucji RP). Dalszym skutkiem negatywnej uchwały Sądu Najwyższego jest konieczność powtórzenia procedury wyboru Prezydenta RP w całości (art. 129 ust. 3 Konstytucji RP, art. 325 Kodeksu wyborczego). *De lege lata* nie ma możliwości stwierdzenia nieważności części procedury wyborczej i powtórzenia jedynie niektórych czynności wyborczych. Z kolei formalnie wynik wyborów stwierdza PKW w uchwale i podaje go do wiadomości publicznej w obwieszczeniu, które ogłasza się w Dzienniku Ustaw (*vide* art. 316, art. 317 i art. 318 Kodeksu wyborczego).

Na zakończenie tego wątku należy ustosunkować się do kwestii kwalifikacji prawnej uchwały Sądu Najwyższego dotyczącej wyboru Prezydenta RP. Dominuje pogląd, że uchwała stwierdzająca ważność wyboru ma charakter deklaratoryjny, a uchwała stwierdzająca nieważność wyboru – charakter konstytutywny¹⁷. Jest to związane z tym, że orzeczenie ważności wyboru nie zmienia sytuacji prawnej ani faktycznej osoby, która wygrała wybory (przyszłego Prezydenta RP), a jedynie poświadcza prawidłowość i legalność istniejącego stanu rzeczy. Z kolei orzeczenie nieważności wyboru, czyli uchwała negatywna Sądu Najwyższego, powoduje podważenie aktu wyboru – znosi go i aktualizuje obowiązek ponowienia wyborów.

¹⁶ Niekiedy podkreśla się różnicę językową występującą między terminem „ważność wyboru Prezydenta RP” (art. 129 ust. 1 Konstytucji RP) a terminem „ważność wyborów [do Sejmu RP i Senatu RP – przyp. P.R.]” (art. 101 ust. 1 Konstytucji RP). Z różnicy tej miałoby wynikać to, że w wypadku stwierdzenia ważności wyboru Prezydenta RP Sąd Najwyższy nie bada okoliczności związanych ogólnie z wyborami Prezydenta RP, w tym okoliczności dotyczących wyboru innych kandydatów, tylko skupia się na samym rezultacie wyborczym osoby, która uzyskała najwyższe poparcie (*vide* np. Ł. Buczkowski, *op. cit.*, s. 212; B. Szczurowski, uwagi do art. 129..., s. 600–601). Wydaje się, że stanowisko to jest zbyt daleko idące. Sama różnica sformułowań we wspomnianych przepisach niczego nie rozstrzyga, zważywszy zwłaszcza na to, że jeden z nich dotyczy wyboru organów kolegialnych, drugi zaś – wyboru organu monokratycznego. Także w przypadku wyboru Prezydenta RP Sąd Najwyższy kontroluje wszelkie czynności wyborcze i cały przebieg szeroko pojętego procesu wybierania, jeśli mogły one istotnie wpłynąć na wynik głosowania i ostateczny wynik wyborów.

¹⁷ *Vide* W. Sanetra, *op. cit.*, s. 16. Analogicznie na gruncie przepisów dotyczących wyborów parlamentarnych: L. Garlicki, uwagi do art. 101..., s. 6; G. Kuca, *op. cit.*, s. 309; B. Naleziński, *op. cit.*, s. 307.

W takim wypadku – jeśli dodatkowo kadencja ustępującego Prezydenta RP dobiegła końca – obowiązki głowy państwa przejmuje Marszałek Sejmu, który wykonuje je tymczasowo, do czasu wyboru nowego Prezydenta RP (art. 131 ust. 2 pkt 3 Konstytucji RP).

Charakterystyka uchwały Sądu Najwyższego stwierdzającej ważność wyboru Prezydenta RP jest zagadnieniem teoretycznym, które nie wpływa na przebieg procedury wyborczej ani nie determinuje odpowiedzi na pytanie o zależność między powzięciem tej uchwały a możliwością objęcia urzędu przez Prezydenta RP. Skutki uchwały stwierdzającej ważność wyboru są określone w Konstytucji RP i Kodeksie wyborczym i niezależnie od tego, czy wspomnianą uchwałę uzna się za deklaratywną czy za konstytutywną, nie wyjaśni to jej statusu ani funkcji w procesie obsadzania urzędu prezydenckiego. Problem ten musi zostać rozważony osobno.

3. Konstytucyjna i ustawowa regulacja dotycząca wyboru Prezydenta RP jest daleka od precyzji i może rodzić spory interpretacyjne. Wydaje się, że najbliższe intencji prawodawcy¹⁸, a przy tym spójne i efektywne jest takie podejście do znaczenia prawnego i funkcji uchwały Sądu Najwyższego stwierdzającej ważność wyboru Prezydenta RP, które uwzględnia dwa poniższe założenia.

Po pierwsze, stwierdzenie przez Sąd Najwyższy ważności wyboru Prezydenta RP jest koniecznym elementem postępowania wyborczego¹⁹. Musi ono nastąpić niezależnie od tego, czy wybory zostały oprotestowane. Formą stwierdzenia ważności wyboru Prezydenta RP jest uchwała Sądu Najwyższego. Nie można istnienia tej uchwały przyjmować na podstawie „domniemania ważności wyboru”²⁰ bądź milczenia sądu, jeśli nie podejmie on uchwały w przewidzianym ustawowo terminie. Bezpodstawne

¹⁸ *Vide* prace legislacyjne w Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego nad treścią i brzmieniem obecnych art. 129 i art. 131 Konstytucji RP. Podczas tych prac analizowano pojęcia opróżnienia urzędu i jego nieobsadzenia mimo przeprowadzenia wyborów, a także skutki stwierdzenia przez Sąd Najwyższy nieważności wyboru Prezydenta RP. Zwracano uwagę na potrzebę zagwarantowania ciągłości władzy państwowej po uznaniu nieważności wyboru Prezydenta RP, co miałyby zostać zapewnione tymczasowym przejściem obowiązków Prezydenta RP przez Marszałka Sejmu. Na przykład Marek Mazurkiewicz stwierdził: „Nieważność wyborów powoduje nieobjęcie urzędu przez nowo wybranego prezydenta. Obowiązki prezydenta pełni wówczas marszałek Sejmu”. Z kolei według Marii Kruk-Jarosz „[w] każdej sytuacji, w której prezydent nie może objąć urzędu – czy odmówi ślubowania, czy stwierdzono nieważność wyboru – mamy do czynienia z opróżnieniem urzędu. Jest to ogólniejsza formuła niż wyliczanie wszystkich sytuacji. Urząd jest opróżniony m.in. z tego powodu, że wygasła poprzednia kadencja i nie nastąpiło skuteczne wybranie nowego prezydenta”. *Vide* Komisja Konstytucyjna Zgromadzenia Narodowego, biuletyn XXXVIII, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1997, s. 62–63, 175.

¹⁹ Instytucja wyboru Prezydenta RP to procedura wieloetapowa, która obejmuje zarówno czynności wyborcze *sensu stricto* (kończące się ogłoszeniem w Dzienniku Ustaw obwieszczenia PKW zawierającego wynik głosowania i wynik wyborów; *vide* art. 317 i art. 318 Kodeksu wyborczego), jak i czynności dokonywane przez Sąd Najwyższy (rozpatrywanie protestów wyborczych przeciwko ważności wyboru Prezydenta RP, stwierdzenie ważności wyboru; *vide* art. 129 Konstytucji RP, art. 82, art. 321 i n. Kodeksu wyborczego) oraz czynności przed Zgromadzeniem Narodowym (zaprzysiężenie Prezydenta RP; *vide* art. 130 Konstytucji RP, art. 291 Kodeksu wyborczego). Wszystkie te czynności muszą zostać zrealizowane, a niedochowanie którejkolwiek z nich stanowi przeszkodę do objęcia urzędu przez Prezydenta RP.

²⁰ Na ten temat *vide* uwagi w pkt II.2 niniejszej opinii.

jest też dewaluowanie jej znaczenia prawnego podyktowane jej kwalifikacją teoretyczną jako aktu, który jedynie poświadcza pewien stan rzeczy, ale go nie kształtuje (ma charakter deklaratoryjny, a nie konstytutywny). Uchwała Sądu Najwyższego stwierdzająca ważność wyboru Prezydenta RP pełni doniosłe funkcje ustrojowe. Nie tylko ostatecznie przecina spory o naruszenia prawa wyborczego, lecz także legitymizuje wybór Prezydenta RP – usuwa sformułowane w trybie procesowym przeszkody faktyczne i prawne do objęcia przez niego urzędu. Sąd Najwyższy zatwierdza zatem wybór nowego Prezydenta RP w imieniu państwa – poświadcza, że wybór przeprowadzono zgodnie z wolą wyborców i obowiązującymi regułami prawnymi.

Miarodajne w tym kontekście jest stanowisko W. Sanetry, według którego „[w] myśl Konstytucji RP ważność wyborów do Sejmu i Senatu oraz ważność wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej stwierdza Sąd Najwyższy, co oznacza, że Sąd ten stanowi ostatnie ogniwo w procedurze wyborczej i tym samym [...] ostatni element wyborów (wyboru). Inaczej mówiąc, w sensie konstytucyjnym, Sąd Najwyższy jest integralnym, końcowym elementem procedury wyborczej (wyborów). Stwierdzenie ważności wyborów (wyboru) kończy procedurę wyborczą i tym samym wybory [...]”²¹.

Zbliżony sens ma wypowiedź Bartosza Szczurowskiego, który wskazuje, że „[i]stnienie procedury weryfikacji prawidłowości wyborów [Prezydenta RP – przyp. P.R.] jest koniecznością. Jeżeli bowiem w trakcie wyborów doszło do nieprawidłowości, które powodują, iż wynik wyborów nie odzwierciedla woli suwerena, to naruszone zostają fundamenty państwa demokratycznego i prawnego [...]. Osoby, które objęły mandaty na skutek takich wyborów, nie mają bowiem w istocie legitymacji do sprawowania swoich funkcji. Z drugiej zaś strony transparentna procedura kontroli ważności wyborów przeciwdziała nieuzasadnionemu podważaniu wyniku elekcji, która została przeprowadzona prawidłowo”²².

Po drugie, stwierdzenie ważności wyboru przez Sąd Najwyższy powinno nastąpić przed objęciem urzędu przez nowo wybranego Prezydenta RP. Konstatacja ta jest dość powszechnie przyjmowana w nauce prawa konstytucyjnego, choć można odnotować również głosy odrębne (o czym jeszcze dalej).

Na przykład zdaniem Stanisława Bożyka „[n]ie ulega wątpliwości, że stwierdzenie ważności wyboru Prezydenta ma szczególnie istotne znaczenie, gdyż jest niezbędną przesłanką do objęcia urzędu prezydenckiego w znaczeniu prawnym i faktycznym. Dopóki Sąd Najwyższy nie stwierdzi ważności wyboru Prezydenta, nowo wybrany Prezydent nie może objąć urzędu, a jeśli w tym czasie nastąpił upływ kadencji poprzedniego Prezydenta, to funkcje głowy państwa musiałyby być przejęte tymczasowo przez Marszałka Sejmu”²³.

²¹ W. Sanetra, *op. cit.*, s. 13–14.

²² B. Szczurowski, uwagi do art. 129..., s. 599.

²³ S. Bożyk, *op. cit.*, s. 35–36. Zapatrywanie S. Bożyka w pełni podziela Halina Zięba-Załucka, nawiązująca wprost do jego opracowania – H. Zięba-Załucka, *Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej*, [w:] *Organy państwowe w ustroju konstytucyjnym RP*, red. H. Zięba-Załucka, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016, s. 166.

Podobnie według Ryszarda Mojaka „[s]twierdzenie ważności wyboru Prezydenta RP jest przesłanką do objęcia urzędu w znaczeniu prawnym i faktycznym. Objęcie urzędu jest częścią złożonego procesu elekcji prezydenta w wyborach powszechnych, które wienczy wybór prezydenta na urząd i faktycznie obsadza go na tym urzędzie”²⁴.

W tym samym duchu Piotr Winczorek wyraził pogląd, że „[t]ermin, w którym odbyć się mają wybory Prezydenta Rzeczypospolitej [...], jest tak pomyślany, aby do czasu upływu kadencji ustępującego Prezydenta mogły być dopełnione wszystkie czynności związane z wyborami, w tym dotyczące ustalania ich ważności (art. 129 ust. 1), a także aby objęcie urzędu przez nowo wybranego Prezydenta zbiegło się w czasie z odejściem, na skutek upływu kadencji, Prezydenta dotychczasowego. Gdyby z jakichś powodów (na przykład uznania wyborów za nieważne – por. art. 129 ust. 3 czy śmierci Prezydenta-elekta) realizacja tych zamiarów okazała się niemożliwa i urząd Prezydenta nie zostałby we właściwym czasie obsadzony, obowiązki Prezydenta tymczasowo pełnić będzie Marszałek Sejmu”²⁵.

Wreszcie w opinii Pawła Sarneckiego „[z] art. 131 ust. 2 pkt 3 [Konstytucji RP – przyp. P.R.] wynika, że objęcie urzędu dokonać się może dopiero po stwierdzeniu przez SN ważności wyboru określonej osoby na urząd prezydenta”²⁶. Tak samo zapatruje się na to, odwołujący się do cytowanej publikacji P. Sarneckiego, Ł. Buczkowski: „[U]chwała stwierdzająca ważność wyboru głowy państwa warunkuje wejście w ogół praw i obowiązków przez nowo wyłonionego Prezydenta RP”²⁷.

Na tym tle wyróżniają się stanowiska L. Garlickiego i Marka Zubika, którzy bronią tezy, że Konstytucja RP dopuszcza objęcie urzędu przez Prezydenta RP bez wcześniejszego wydania przez Sąd Najwyższy uchwały stwierdzającej ważność wyboru. Drugi z wymienionych autorów *explicite* ogranicza tę możliwość do przypadku niepowzięcia uchwały przez Sąd Najwyższy przed upływem kadencji urzędującego Prezydenta RP.

W ocenie L. Garlickiego „[w]eryfikacja ważności wyborów należy do Sądu Najwyższego [...], który najpierw orzeka o protestach wyborczych (o ile zostaną wniesione), a potem o ważności wyboru Prezydenta. W razie stwierdzenia nieważności wyboru zostają przeprowadzone nowe wybory (art. 129). Artykuł 324 k.w. [Kodeksu wyborczego – przyp. P.R.] pozostawia Sądowi Najwyższemu 30 dni na rozstrzygnięcie dotyczące ważności wyborów. Uchybienie temu terminowi nie stanowiłoby przeszkody dla objęcia urzędu przez nowo wybranego Prezydenta. Skoro art. 131 ust. 2 dopuszcza stwierdzenie nieważności wyboru już po objęciu urzędu Prezydenta, to dopuszcza sytuację, gdy objęcia urzędu nie poprzedzi stwierdzenie ważności wyborów”²⁸.

²⁴ R. Mojak, *Wybory prezydenckie w Polsce*, „Przegląd Sejmowy” 1995, nr 4(12), s. 38.

²⁵ P. Winczorek, *Komentarz do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku*, Liber, Warszawa 2008, s. 284–285.

²⁶ P. Sarnecki, uwagi do art. 128, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki..., s. 1.

²⁷ Ł. Buczkowski, *op. cit.*, s. 231.

²⁸ L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2024, s. 298.

M. Zubik natomiast wywodzi, że „[p]rzepisy Kodeksu wyborczego skorelowano tak, by orzeczenie SN w sprawie ważności wyboru prezydenta nastąpiło przed upływem kadencji urzędującego prezydenta. Nie ma jednak konstytucyjnych przeszkód, aby nowo wybrany prezydent, na podstawie uchwały PKW, został zaprzysiężony nawet bez uchwały SN w sytuacji, kiedy rozstrzygnięcie SN nie zostało podjęte przed upływem kadencji dotychczasowego prezydenta. Co więcej, Konstytucja wprost przewiduje możliwość stwierdzenia nieważności wyboru urzędującego prezydenta przez SN, wskazując ją jako przesłankę zastępczego wykonywania kompetencji prezydenta przez Marszałka Sejmu albo Marszałka Senatu (art. 131 ust. 2 pkt 3 Konstytucji). Jedynie w przypadku, kiedy wybory odbyły się ze względu na opróżnienie stanowiska, KodeksWyb [Kodeks wyborczy – przyp. P.R.] przewiduje, że przysięgę nowo wybrany prezydent ma złożyć w ciągu 7 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Ustaw uchwały SN o stwierdzeniu ważności jego wyboru (art. 291 § 3 KodeksWyb). Bezsprzecznie jednak pożądanym jest, aby w każdym wypadku rozstrzygnięcie SN co do ważności wyborów prezydenckich nastąpiło przed objęciem urzędu przez nowo wybraną osobę”²⁹.

Jak się wydaje, konieczność podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały w sprawie stwierdzenia ważności wyboru Prezydenta RP przed jego zaprzysiężeniem wobec Zgromadzenia Narodowego wspierają mocne argumenty systemowe i funkcjonalne. Dopuszczenie możliwości obsadzenia urzędu prezydenckiego bez uprzedniego orzeczenia Sądu Najwyższego prowadziłyby do trudnych do wyobrażenia negatywnych konsekwencji i groziłyby rozchwianiem całego porządku prawnego państwa. Oznaczałoby to bowiem, że potwierdzenie ewentualnej nieważności wyboru Prezydenta RP mogłoby nastąpić *post factum*, w czasie, gdy osoba piastująca to stanowisko sprawowała już swoją funkcję, wydawała akty urzędowe oraz stanowiła akty normatywne (np. rozporządzenia). Konstytucja RP nie reguluje skutków prawnych takiego stanu rzeczy, w szczególności nie przewiduje kryteriów oceny statusu aktów i czynności Prezydenta RP, który objął urząd na podstawie unieważnionego następnie wyboru. Odpowiedzią na liczne związane z tym dylematy musiałyby być prawotwórcza interpretacja doktrynalna, kreuująca *ad hoc* rozwiązania dotyczące materii konstytucyjnej. W szczególności trzeba by zapewne odwołać się do – spornych samych w sobie – konstrukcji teoretycznych ujmujących czasowy zakres nieważności bądź wzruszalności aktów i czynności z zakresu prawa publicznego oraz ustalić, czy konkretne akty i czynności prawne Prezydenta RP, którego wybór został zakwestionowany, mają zostać podważone z mocą wsteczną (*ex tunc*) czy dopiero od dnia ogłoszenia uchwały Sądu Najwyższego (*ex nunc*). Żadne uniwersalne, gotowe do użycia w tych warunkach instrumenty prawne nie istnieją. Brakuje też adekwatnych analogii lub precedensów.

²⁹ M. Zubik, *Prawo konstytucyjne współczesnej Polski*, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2023, s. 212.

Tymczasem w Konstytucji RP w analizowanym kontekście nie ma luki prawnej. Jeśli przyjmie się bowiem, że zaprzysiężenie Prezydenta RP musi poprzedzać uchwała o stwierdzeniu ważności jego wyboru, zagadnienie skutków aktów i czynności prawnych wadliwie wybranego Prezydenta RP w ogóle nie powstaje. Konstytucyjna procedura jego elekcji jest spójna pod warunkiem, że niemożliwe jest stwierdzenie nieważności wyboru urzędującego Prezydenta RP po objęciu przez niego urzędu, a rozstrzygnięcie w sprawie ważności jego wyboru następuje przed objęciem urzędu. Innymi słowy, pojęcie stwierdzenia przez Sąd Najwyższy ważności bądź nieważności wyboru Prezydenta RP, który objął urząd i sprawuje już swoją funkcję, nie zostało przewidziane w polskim systemie konstytucyjnym. W konsekwencji wykładnię Konstytucji RP prowadzącą do wskazanych powyżej następstw należy odrzucić nie tylko ze względów systemowych i pragmatycznych (jest ona wewnętrznie sprzeczna i zakłada istnienie luk, w tym narażających system konstytucyjny państwa na bezład i dekompozycję), lecz także z uwagi na powinność ochrony Rzeczypospolitej Polskiej jako dobra wspólnego wszystkich obywateli (art. 1 Konstytucji RP).

4. Konstytucja RP przewiduje specjalną instytucję zastępczego wykonywania obowiązków Prezydenta RP przez Marszałka Sejmu (a w dalszej kolejności przez Marszałka Senatu) w razie opróżnienia urzędu. Jedną z przesłanek pozwalających Marszałkowi Sejmu skorzystać z jego zastępczych kompetencji jest „stwierdzenie nieważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej lub innych przyczyn nieobjęcia urzędu po wyborze” (art. 131 ust. 2 pkt 3 Konstytucji RP). Dla przedstawienia pełnej treści tej regulacji istotne jest również zdanie wprowadzające art. 131 ust. 2 Konstytucji RP, które brzmi: „Marszałek Sejmu tymczasowo, do czasu wyboru nowego Prezydenta Rzeczypospolitej, wykonuje obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej”³⁰.

Omawiany mechanizm ustanowiono na wypadek wakowania urzędu Prezydenta RP i spowodowanej tym konieczności obsadzenia go przez zarządzenie nowych wyborów prezydenckich. Marszałek Sejmu przejściowo wypełniałby wówczas obowiązki głowy państwa „do czasu wyboru nowego Prezydenta”, któremu przysługiwałaby już pełna demokratyczna legitymizacja władzy. Można jednak mieć wątpliwości, czy tak rozumiany art. 131 ust. 2 pkt 3 Konstytucji RP uwzględniłby przypadek opróżnienia urzędu Prezydenta RP wskutek swego rodzaju bezczynności bądź opieszałości

³⁰ *Nota bene* zdanie wprowadzające art. 131 ust. 2 Konstytucji RP budzi wątpliwości interpretacyjne. Wydaje się, że zastosowane w tym przepisie wyrażenie „do czasu wyboru nowego Prezydenta Rzeczypospolitej” pozwala zachować sens całej regulacji tylko wtedy, gdy będzie się je rozumiało jako „do czasu objęcia urzędu przez nowego Prezydenta Rzeczypospolitej”. Nowy Prezydent RP zawsze zaczyna bowiem piastować swoją funkcję nie od momentu „wyboru”, ale od dnia, w którym złożył przysięgę wobec Zgromadzenia Narodowego (*vide* art. 130 Konstytucji RP, art. 291 § 4 Kodeksu wyborczego). Jedyne taka wykładnia utrzymuje funkcję ustrojową tej regulacji – zapewnienie ciągłości wypełniania obowiązków Prezydenta RP za pomocą zastępczego działania Marszałka Sejmu. Można zatem zauważyć, że terminu „wybór”, zastosowanego w zdaniu wprowadzającym art. 131 ust. 2 Konstytucji RP, i terminów „wybór” i „po wyborze”, zastosowanych w art. 131 ust. 2 pkt 3 Konstytucji RP, użyto w tym samym artykule w zupełnie odmiennych znaczeniach.

Sądu Najwyższego³¹. Chodzi o sytuację, w której upłynęła kadencja dotychczas urzędującego Prezydenta RP, a nowo wybrany Prezydent RP nie objął urzędu ze względu na to, że Sąd Najwyższy nie powziął uchwały stwierdzającej ważność jego wyboru (ewentualnie ze względu na to, że uchwały tej nie ogłoszono w Dzienniku Ustaw). Nie ma więc potrzeby zarządzenia nowych wyborów prezydenckich, co sugeruje zdanie wprowadzające art. 131 ust. 2 Konstytucji RP, ponieważ wybory te już się odbyły, a po nich prezydent elekt oczekuje uchwały Sądu Najwyższego i objęcia urzędu.

Zgodnie z art. 324 § 2 Kodeksu wyborczego uchwała Sądu Najwyższego w sprawie ważności wyboru Prezydenta RP musi zostać podjęta w ciągu 30 dni od dnia podania wyników wyborów do publicznej wiadomości przez PKW. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że termin ten wyznacza „ściśle ramy czasowe”³² działania sądu, aczkolwiek należy przypomnieć, że nie może on być uznany za zawity³³. Nawet po jego upływie na Sądzie Najwyższym nadal będzie ciążył obowiązek wydania stosownej uchwały. Niedochowanie terminu na stwierdzenie ważności wyboru Prezydenta RP przez Sąd Najwyższy zawsze będzie natomiast stanowiło działanie niezgodne z prawem – naruszenie Kodeksu wyborczego.

Można wyobrazić sobie sytuację, w której uchwała stwierdzająca ważność wyboru Prezydenta RP nie zostanie podjęta przed końcem kadencji ustępującego Prezydenta RP bądź – wbrew art. 324 § 3 *in fine* Kodeksu wyborczego – nie zostanie ogłoszona w Dzienniku Ustaw. Wówczas dojdzie do przerwania ciągłości funkcjonowania urzędu prezydenckiego. Konstytucja RP nie przewiduje bowiem w tym wypadku możliwości zastępczego wykonywania obowiązków Prezydenta RP przez Marszałka Sejmu. Wobec tego należy postulować, by rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego zapadało i było ogłaszane w Dzienniku Ustaw bez zbędnej zwłoki, bezwzględnie przed upływem kadencji ustępującego Prezydenta RP³⁴.

---

³¹ W piśmiennictwie zwraca się uwagę na to, że art. 131 ust. 2 Konstytucji RP zawiera niepełny katalog okoliczności prowadzących do opróżnienia urzędu Prezydenta RP, w których Marszałek Sejmu z mocy prawa przejmuje kompetencje prezydenckie. *Vide* np. P. Czarny, uwagi do art. 131, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja..., s. 428; B. Szczurowski, uwagi do art. 131, [w:] *Konstytucja RP*, t. 2: *Komentarz do art. 87–243...*, s. 618–619.

³² Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2010 r., sygn. akt III SW 165/10, LEX nr 1554409. Podobnie S. Gebethner, *Wybory na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz do Ustawy o wyborze Prezydenta RP*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2000, s. 147–148.

³³ *Vide* odpowiednie uwagi w pkt II.2 niniejszej opinii.

³⁴ Sytuacja wygląda odmiennie w razie opróżnienia urzędu Prezydenta RP przed upływem kadencji. Kodeks wyborczy przewiduje, że termin na złożenie przysięgi przez Prezydenta RP liczy się wówczas od dnia ogłoszenia w Dzienniku Ustaw uchwały Sądu Najwyższego o stwierdzeniu ważności wyborów (*vide* art. 291 § 3).

Bibliografia

Źródła

- Komisja Konstytucyjna Zgromadzenia Narodowego, biuletyn XXXVIII, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1997.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. nr 78, poz. 483, ze zm.
- Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 września 2011 r., sygn. akt I OZ 721/11, LEX nr 965942.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2010 r., sygn. akt III SW 165/10, LEX nr 1554409.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 1995 r., sygn. akt III SW 1102/95, OSNP 1996, nr 1, poz. 1.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2000 r., sygn. akt III SW 87/00, OSNP 2000, nr 3, poz. 85.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2010 r., sygn. akt III SW 370/10, OSNP 2011, nr 3–4, poz. 4.
- Ustawa z dnia 30 czerwca 1995 r. o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. nr 95, poz. 472.
- Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy, tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 2408, ze zm.
- Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 622.
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 czerwca 2012 r., sygn. akt K 18/09, OTK ZU 6A/2012, poz. 63.

Piśmiennictwo

- Balicki R., *Weryfikacja ważności wyborów ogólnokrajowych w Polsce*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2021, nr 4, <<https://doi.org/10.15804/ppk.2021.04.14>>.
- Banaszak B., *Kodeks wyborczy. Komentarz*, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2023, Legalis.
- Banaszak B., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2009.
- Bożyk S., *Konstytucyjne zasady wyboru Prezydenta RP*, [w:] *Konstytucja, wybory, parlament. Studia ofiarowane Zdzisławowi Jaroszowi*, red. L. Garlicki, Liber, Warszawa 2000.
- Buczkowski Ł., *Stwierdzenie ważności wyborów parlamentarnych i prezydenckich na gruncie kodeksu wyborczego*, [w:] *Kodeks wyborczy. Wstępna ocena*, red. K. Skotnicki, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2011.
- Czarny P., uwagi do art. 129, 131, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2023.
- Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2024.
- Garlicki L., uwagi do art. 101, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, t. 1, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1999.
- Gebethner S., *Wybory na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz do Ustawy o wyborze Prezydenta RP*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2000.
- Gizbert-Studnicki T., *Znaczenie terminu „domniemanie prawne” w języku prawnym i prawniczym*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1974, nr 1.
- Kuca G., *Zasada podziału władzy w Konstytucji RP z 1997 roku*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2014.
- Mojak R., *Wybory prezydenckie w Polsce*, „Przegląd Sejmowy” 1995, nr 4(12).

- Morawski L., *Domniemania a dowody prawnicze*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń 1981.
- Naleziński B., uwagi do art. 101, [w:] *Konstytucja RP*, t. 2: *Komentarz do art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosek, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2016.
- Nowacki J., *Domniemania prawne*, Uniwersytet Śląski, Katowice 1976.
- Sanetra W., *Ważność wyborów w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Sądowy” 2012, nr 7–8.
- Sarnecki P., uwagi do art. 128, 129, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, t. 1, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1999.
- Szczurowski B., uwagi do art. 129, 131, [w:] *Konstytucja RP*, t. 2: *Komentarz do art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosek, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2016.
- Winczorek P., *Komentarz do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku*, Liber, Warszawa 2008.
- Wróblewski J., *Domniemania w prawie – problematyka teoretyczna*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 1973, t. 10.
- Zięba-Załucka H., *Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej*, [w:] *Organy państwowe w ustroju konstytucyjnym RP*, red. H. Zięba-Załucka, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016.
- Zubik M., *Prawo konstytucyjne współczesnej Polski*, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2023.